

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

методичні вказівки до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності 292
«Міжнародні економічні відносини»

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних
економічних відносин
Протокол № 8 від 20.02.2018 р.

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля» для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» / Укладач: Насипайко Д.С., к.е.н. — Кропивницький: ЦНТУ, 2018. — 19 с.

Відповідальний за випуск: Насипайко Д.С., к.е.н.

Рецензент: Миценко І.М., д.е.н., професор.

© Біржова діяльність та міжнародна торгівля
Методичні вказівки до вивчення дисципліни
Укладач: Д.С. Насипайко
2018

Вступ

Біржова діяльність та міжнародна торгівля – це діяльність, пов’язана із досягненням успіху в сфері торгівлі та конкуренції з метою покращення процесу купівлі-продажу.

Біржова діяльність – це діяльність на світових фінансових ринках, освоєння методів аналізу фінансових ринків та вміння ефективно користуватись біржовими інструментами, здатність приймати ефективні стратегічні рішення та прогнозувати тенденції і страхувати ризики на ринку.

Торгівля – це будь-які операції, що здійснюються за договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на товари. Ініціативна, систематична, виконувана на власний ризик для одержання прибутку діяльність юридичних і фізичних осіб щодо купівлі та продажу товарів кінцевим споживачам або посередницькі операції, або діяльність із надавання агентських, представницьких, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до споживача

Обов’язки фахівця – аналізувати товарні ринки і конкурентоспроможність виробників, управляти виробництвом та організовувати ефективний товарорух з метою покращення результатів діяльності.

Перелік компетентностей, що формуються у результаті навчання:

знання:

- з аналізу, планування та організації торгівельної діяльності в сучасних умовах;
- з надання якісних послуг та здійснення операцій на біржах;

уміння:

- формувати і обробляти необхідну інформаційну базу щодо зовнішнього та внутрішнього середовища за певним видом економічної діяльності;
- проведення ділових переговорів та оформлення договорів;

навички:

- прийняття ефективних підприємницьких рішень на внутрішніх та зовнішніх ринках;
- організація торгівельної діяльності та діяльності в сфері надання послуг;

- організація біржових операцій;

комунікаційні здібності:

- з роботи в команді та співробітництва;
- з аргументування власної позиції;
- при спілкуванні з іноземними партнерами.

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок відносно актуальності всебічного дослідження біржової діяльності та міжнародної торгівлі.

Мета навчальної дисципліни - розширення та поглиблення теоретичних знань студентів в системі дисциплін, що вивчають економічні відносини, зокрема формування загальних знань про біржу, визначення її місця у ринковій економіці,

а також вивчення закономірностей, логіки та механізмів міжнародної торгівлі, набуття практичних навичок щодо опанування сучасних форм організації та методів міжнародного обміну товарами та послугами, а також укладання міжнародних комерційних контрактів.

Основні задачі курсу «Біржова діяльність та міжнародна торгівля» спрямовані на:

- надання майбутнім фахівцям комплексних знань в частині теоретичних та практичних аспектів біржової діяльності.
- пізнання сутності концепцій та етапів розвитку міжнародної торгівлі;
- вивчення показників розвитку міжнародної торгівлі;
- ознайомлення з сучасними формами організації міжнародного обміну товарами, послугами, патентами та ліцензіями;
- висвітлення особливостей і тенденцій застосування методів міжнародної торгівлі;
- вивчення сутності та специфіки регулювання міжнародної торгівлі на корпоративному, національному, міжнаціональному, наднаціональному та глобальному рівнях;
- надання знань щодо сутності та процесу укладання міжнародних комерційних контрактів;
- ознайомлення з організацією процесу виконання укладених міжнародних комерційних контрактів;
- аналіз нормативно-правового регламентування міжнародних комерційних контрактів та врегулювання міжнародних комерційних спорів.

Дисципліна «Біржова діяльність та міжнародна торгівля» спирається на теорію ринкової економіки і розвиває її, а також є з'єднувальною ланкою між такими дисциплінами як "Міжнародна економіка", "Міжнародні фінанси", "Міжнародне право", "Міжнародна економічна діяльність України", "Митна справа", "Міжнародні організації".

1. Тематичний план вивчення дисципліни
«Біржова діяльність та міжнародна торгівля»
для студентів спеціальності 292
«Міжнародні економічні відносини»

№ з/п	Назва теми	Всього	Кількість годин		
			Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Біржа: історія розвитку та основні принципи функціонування	9	2	2	5
2	Механізм функціонування біржі	8	2	2	4
3	Види бірж	9	2	2	5
4	Загальна характеристика міжнародної торгівлі	9	2	2	5
5	Теорії міжнародної торгівлі	8	2	2	4
6	Торговельна політика	8	2	2	4
7	Організаційні аспекти міжнародної торгівлі	9	2	2	5
	Всього	60	14	14	32

2. Зміст програми дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля»

Тема 1. Біржа: історія розвитку та основні принципи функціонування

1. Сутність біржі та її економічна природа.
2. Економічна сутність біржового ринку.
3. Види бірж, їх характеристика.
4. Функції бірж.
5. Особливості біржових товарів

Семінарське заняття

Біржі посідають особливе місце в інфраструктурі сучасної ринкової економіки. Біржовий ринок України, одержавши належне економічне середовище, розпочав вирішувати проблеми формування ринкових цін на основі попиту і пропозиції. Поступово відбувається процес самоліквідації тіньового ринку сільськогосподарської, промислової, видобувної продукції через прозорість товарних потоків. Це дозволяє збільшувати надходження до державного бюджету коштів за рахунок оподаткування біржової діяльності. Крім того, через біржовий, насамперед аграрний ринок задовольняються державні потреби в продовольстві. Водночас біржі є центром експорту окремих видів аграрної продукції.

При підготовці до семінарського заняття слід зосередити увагу на вивченні теоретичної сутності біржі та її економічної природи. Крім того, необхідно проаналізувати особливості функціонування біржі. Особливу увагу необхідно звернути на вивчення класифікації бірж, її функцій, характеристику біржових товарів. Розглянути версії походження терміну «біржа». Вивчити питання виникнення та становлення біржової торгівлі в Україні.

Самостійна робота

Вивчити досвід провідних країн світу щодо адміністративно-правового регулювання біржової діяльності.

Література

1. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р., №1956-XII (в редакції від 06.11.2014 р. № 1206-18) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006р., №3480-IV (в редакції від 18.02.18р. №1984-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
3. Еш С.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. 2-ге вид. - К.: НУХТ, 2008. - 528 с.
4. Прима І. О. Виникнення та становлення біржової торгівлі в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66434.doc.htm
5. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.
6. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.

Тема 2. Механізм функціонування біржі

1. Особливості біржових угод на товарній біржі.
2. Характеристика структури учасників біржових торгів: членів біржі та учасників.
3. Організаційна структура біржі, характеристика компетенції відділів.
4. Етапи біржового процесу, процедура біржових торгів.
5. Особливості і перспективи розвитку системи електронних біржових торгів.

Семінарське заняття

Біржова торгівля є невід'ємною складовою сучасних бізнес-процесів, а найбільші біржі світу чинять вплив на процеси ціноутворення в інших сферах господарювання, виявляючи при цьому перспективні напрями інвестування, трансферу товарних та грошових потоків. Необхідно також зазначити, що сучасний біржовий ринок перебуває у динамічному стані і характеризується постійною трансформацією структури, інструментарію, форм та технологій проведення торгів, та вимагає значного рівня оперативності прийняття рішень. За таких умов одну з ключових ролей в організації та функціонуванні біржового ринку відіграють біржові посередники, від успіху чи помилки яких залежить рівновага світового ринку.

При підготовці до семінарського заняття слід зосередити увагу на вивченні відмінних особливостей біржових операцій та їх видах. Крім того, необхідно охарактеризувати структуру учасників біржових торгів: членів біржі та учасників. Особливу увагу необхідно звернути на організаційну структуру біржі, характеристику компетенції відділів та комітетів біржі, прав та обов'язків членів біржі. Розглянути етапи біржового процесу, процедуру біржових торгів та інфраструктуру біржових торгів. Вивчити особливості і перспективи розвитку системи електронних біржових торгів, порядок укладання біржових угод з характеристикою ведення рахунків клієнтів і формування звітності щодо виконання наказів клієнтів.

Самостійна робота

Вивчити систему підготовки кадрів для біржової діяльності, мову жестів і сленг професійних брокерів.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (в редакції від 16.01.2018 р. № 2210-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV в редакції від 18.02.2018 р. № 1984-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/435-15>.
3. Грищенко О. Ф. Особливості діяльності посередників на біржовому ринку / О. Ф. Грищенко, Н. С. Летуновська, Л. О. Сигида // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 1. – С. 133-138.
4. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.

Тема 3. Види бірж

1. Товарна біржа: поняття, функції, види та принципи роботи. Біржова угода.
2. Сутність ф'ючерсної біржової торгівлі та причини її виникнення. Хеджування.
3. Сутність та значення фондової біржі як складової фінансової системи.
4. Сутність, функції та значення валютної біржі як складової фінансової системи.

Семінарське заняття

Серед широкої сукупності інституцій ринкової інфраструктури саме біржам відводиться провідне місце в забезпеченні кругообігу значної частини економічних ресурсів, зокрема матеріальних та фінансових. Біржі покликані створити необхідні організаційні, правові, технічні та інші умови для торгівлі фінансовими та речовинними активами. Від того, наскільки ефективно працюють інституції біржового ринку, залежить функціонування інших взаємопов'язаних ринків товарів та послуг, забезпечення економічних суб'єктів необхідними ресурсами за ринковими цінами. Функціонування товарних бірж сприяє формуванню конкурентного середовища, розвитку вільного ринку товарів, мінімізації втручання держави в заготівельно-збутові процеси тощо.

При підготовці до семінарського заняття слід зосередити увагу на вивченні економічної природи біржової угоди та основних характеристиках біржових угод на товарній біржі. Дослідити види біржових угод: угоди з реальним товаром (спотові, форвардні угоди, угоди з умовою, бартерні угоди), угоди без реального товару (ф'ючерсні угоди та угоди з опціонами). Розглянути механізм підготовки і здійснення товарообмінної операції на товарній біржі. Вивчити особливості біржових операцій: хеджування, спекулятивні, купівля продаж реального товару. Охарактеризувати порядок укладання й оформлення угод на товарній біржі. Крім того, необхідно розглянути порядок укладання та роботи із ф'ючерсним контрактом, особливості виконання угод за ф'ючерсними контрактами. Особливу увагу необхідно звернути на правове регулювання діяльності фондового ринку в Україні. Розглянути особливості валюти як біржового товару.

Самостійна робота

Надати характеристику провідних товарних бірж Європи, США, Японії та характеристику біржових індексів США, Франції, Німеччини, Японії, Росії та України.

Література

1. Бочкова І. І. Товарна біржа як учасник господарських правовідносин в умовах ринкової економіки / І. І. Бочкова // Форум права. – 2011. - №3. – С. 83-87.
2. Моїсєєв Ю. О. Біржові торги як конкурентний спосіб укладання біржових угод на товарній біржі / Ю. О. Моїсєєв // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 648–653.
3. Минюк О. Ю., Іващенко В. В. Проблеми правового регулювання форвардних та ф'ючерсних угод як видів біржових угод // Право і суспільство. – 2015. - №2. – С. 72-78.
4. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.
5. Ясенецький В. С. Особливості функціонування бірж як складової ринкової інфраструктури // Бізнес Інформ. – 2014. - №1. – С. 333-337.

Тема 4. Загальна характеристика міжнародної торгівлі

1. Сутність міжнародної торгівлі та її специфічні риси.
2. Основні етапи розвитку міжнародної торгівлі.
3. Сучасне значення міжнародної торгівлі.
4. Україна в системі світоторговельних зв'язків.
5. Визначальні чинники сприяння економічному розвитку та міжнародній торгівлі.

Семінарське заняття

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка є сферою міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Сьогодні вона становить 80% усіх міжнародних відносин. Для окремої країни участь у міжнародній торгівлі набуває форми зовнішньої торгівлі, тобто це торгівля однієї країни з іншими країнами світу, яка складається з двох зустрічних потоків товарів та послуг: оплачуваного вивезення (експорту) та ввезення (імпорту). Міжнародна торгівля – це торгівля між резидентами різних країн, якими можуть виступати фізичні та юридичні особи, фірми, ТНК, некомерційні організації тощо.

При підготовці до цих семінарських занять слід зосередити увагу на визначенні міжнародної та зовнішньої торгівлі. Крім того, необхідно відрізнити географічну структуру міжнародної торгівлі від товарної. Особливу увагу необхідно надати вивченню основних видів ринків і товарів, які класифікуються за різними ознаками. Визначати специфічні риси міжнародної торгівлі. Описати основні етапи розвитку міжнародної торгівлі та сформулювати критерій їх виокремлення. Пояснити доцільність міжнародної торгівлі для окремих її учасників. Розраховувати показники розвитку міжнародної торгівлі.

Самостійна робота

З'ясувати роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку. Розглянути типи економічного зростання.

Література

1. Возний Н. Р. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами в Україні / Н. Р. Возний, М. М. Левко, Р. Е. Черниш // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2012. – № 22.7. – С. 151-159.
2. Козак Ю.Г., Sporek T., Molendowski E., Gribincea A., Лебедева С. Н., Shengelia T., Логвінова Н.С., Козак А. , Припула Н.В., Осипов В.М., Aliabieva D., Кочевой М.М. Міжнародна торгівля: підручник. Видання 5-те, перероб. та доп. - Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2015. - 272 с.
3. Міжнародна торгівля : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Барановська М.І. та ін.]; За редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.І. Барановської [4-те вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2010 – 441 с.
4. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
5. Осацька Ю.Є., Зінченко О.М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку // Молодий вчений. – 2016. - № 12 (39). – С. 814-817.

Тема 5. Теорії міжнародної торгівлі

1. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
2. Стандартна модель міжнародної торгівлі.
3. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.

Семінарське заняття

Завдяки швидкому розвитку високотехнологічних галузей виробництва, збільшенню темпів зростання міжнародної торгівлі з'являється ряд теорій з неотехнологічним підходом. Їх автори намагаються пояснити реалії та перспективи міжнародної торгівлі динамічними порівняльними перевагами, що виникають чи створюються, використовуються і згодом зникають. Ці теорії основну увагу приділяють попиту, недосконалій конкуренції, ефекту масштабів, технологічним досягненням, як вирішальним елементам міжнародної спеціалізації.

Виходячи з цього, при підготовці до семінарського заняття слід надати особливої уваги вивченню систематизації теорій міжнародної торгівлі. Доцільно зосередитись на розгляді теорій міжнародної торгівлі:

1) класичних (теорія меркантилізму, теорія абсолютних переваг, теорія порівняльних переваг, теорія відносної забезпеченості країн факторами виробництва та її тестування В. Леонтьєвим);

2) стандартної моделі міжнародної торгівлі (порівняльні переваги та постійні витрати заміщення, порівняльні переваги та зростаючі витрати заміщення в стандартній моделі, розвиток стандартної моделі: модель загальної рівноваги);

3) альтернативних (теорія технологічного розриву, теорія життєвого циклу продукції, теорія представницького попиту, теорія економії на масштабах виробництва, теорія внутрішньогалузевої торгівлі, теорія конкурентних переваг).

Самостійна робота

Навести чинники, які, на Вашу думку, впливають на величину імітаційного лага та лага попиту.

Література

1. Білоган О. Еволюція теорій міжнародної торгівлі щодо оптимізації її структури / Ольга Білоган // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2011. – Випуск 28. – С. 194–206.
2. Кононенко Я. В. Концепції ефективності зовнішньої торгівлі / Я. В. Кононенко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 24(997). – С. 61–68.
3. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 384 с.
4. Сахаров В.Є., Будкін В., Єрохін С., Зав'ялова О., Белінська Я., Павлюк О. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. - К.: Національна академія управління, 2008. - 432 с.

Тема 6. Торговельна політика

1. Національний рівень регулювання міжнародної торгівлі.
2. Особливості розвитку митно-тарифного регулювання в Україні.
3. Наднаціональний рівень регулювання міжнародної торгівлі.

Семінарське заняття

Регулювання міжнародної торгівлі припускає цілеспрямований вплив держави на торговельні відносини з іншими країнами. Основною рисою державного регулювання міжнародної торгівлі є можливість застосування у взаємодії двох різних типів зовнішньоторговельної політики: лібералізації (політики вільної торгівлі) і протекціонізму. Під свободою торгівлі розуміється державна політика мінімального державного утручання в зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції, а під протекціонізмом – політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних інструментів торгової політики.

В зв'язку цим при підготовці до семінарського заняття слід вивчити національний та наднаціональний рівні регулювання міжнародної торгівлі. При вивченні особливу увагу звернути на основні типи торговельної політики. Зосередитись на розгляді тарифних і нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Крім того, слід пізнати поняття торгової дискримінації. Розглянути зміст та принципи митної справи в Україні. Вивчити питання регулювання міжнародної торгівлі в системі СОТ і в системі ООН.

Самостійна робота

Розглянути вплив на міжнародну торговельну діяльність Уругвайського раунду.

Література

1. Білоусов О.М. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України / О. М. Білоусов // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2012. - Вип. 2.- С. 37-46.
2. Васильєв Є.О. Правове регулювання зовнішньої торгівлі в Україні на шляху до світового ринку / Є.О. Васильєв // Форум права. – 2015. - №4. – С. 18-25.
3. Международная торговая политика : учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. Р. И.Хасбулатова. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 452 с.
4. Мовчан В., Джуччі Р., Куценко К. Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити / Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі та Катерина Куценко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2010/PP_02_2010_ukr.pdf.
5. Сліпачук Т. Торговельна політика України: Quo Vadis? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2015/02/19/7031009/>
6. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 408с.

Тема 7. Організаційні аспекти міжнародної торгівлі

1. Форми міжнародної торгівлі: сутність та особливості.
2. Методи здійснення експортно-імпортних операцій.
3. Організовані товарні ринки.

Семінарське заняття

Залежно від предмету та характеру здійснення зовнішньоторговельних операцій існують різноманітні форми міжнародної торгівлі. Найчастіше їх класифікують за такими двома ознаками як предмет торгівлі та спосіб її організація взаємовідносин між партнерами. Аналіз форм міжнародної торгівлі дозволяє докладніше охарактеризувати обсяги та структуру торгівлі окремої країни, групи країн і світу в цілому, а також визначити певні переваги або недоліки для експортера чи імпортера.

Тому при підготовці до семінарського заняття необхідно розглянути основні критерії, за якими виділяють форми міжнародної торгівлі; охарактеризувати особливості кожної з форм міжнародної торгівлі; пояснити роль та значення форм міжнародної торгівлі; проаналізувати світові ринки товарів та послуг; пояснити, для чого використовуються міжнародні товарні номенклатури; визначати критерії та види світових цін. Поряд з цим слід охарактеризувати поняття «метод міжнародної торгівлі»; пояснити, які фактори впливають на вибір методу; пояснити різницю між прямим та непрямим методом; сформулювати особливості внутрішньокорпоративної торгівлі; розкрити специфіку окремих торговельно-посередницьких операцій; розбиратися у відмінностях посередницьких фірм; сформулювати вимоги, що визначають вибір посередників. Особливу увагу приділити розкриттю сутності поняття «організовані товарні ринки».

Самостійна робота

Ознайомитися з факторами, що зумовлюють становлення й розвиток тієї чи іншої форми міжнародної торгівлі.

Література

1. Митна енциклопедія : У двох томах. Т.1/ : Редкол.: ... І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 472 с. – (Митна справа в Україні. Т. 22).
2. Митна енциклопедія: У двох томах. Т.2/: Редкол.: ... І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 536 с. – (Митна справа в Україні. Т. 23).
3. Пушкарьов В. В. Загальна характеристика міжнародно-правового регулювання зовнішньоторговельних відносин в ЄС / В. В. Пушкарьов // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 420–424 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2010-2/10pvvvve.pdf>
4. Розвиток системи управління ризиками як фактор підвищення ефективності процедури митного контролю / [І.Г. Бережнюк, І.В. Несторишен]; Методичні аспекти оцінювання ефективності здійснення митної справи / [І.В. Несторишен, Т.В. Руда] // Актуальні питання теорії та практики митної справи [монограф.] / за заг. ред. д-ра. екон. наук. І.Г. Бережнюка; Державний науково-дослідний інститут митної справи. – Хмельницький. : ПП Мельник А.А., 2013.

3. Критерії оцінки знань студентів

Контроль знань з курсу дисципліни здійснюється і оцінюється за якістю участі в заняттях та за якістю складання заліку.

Якість участі у заняттях, згідно плану навчального процесу визначається за умов виконання наступних вимог:

- регулярне відвідування лекційних, практичних занять з курсу дисципліни;
- активна участь у виконанні програм лекційних, семінарських або практичних занять;
- сумлінна підготовка до виступів та активна участь в обговоренні певних тем та проблемних питань на заняттях;
- актуальне та доцільне використання наукової, методичної та спеціальної літератури з курсу дисципліни.0

Розподіл балів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ БАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Види роботи	Кількість	Розподіл балів			Максимальна кількість балів	Достатня кількість балів
1. Відповіді на семінарських заняттях	8 відповідей протягом семестру	Вірні відповіді з належним обґрунтуванням, на 80-100% - 4 бали	Вірні відповіді на 60-80% - 3 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 2 бала	32 (8*4)	18 (6*3)
2. Виконання тестів (письмових робіт)	7 тестувань протягом семестру	Вірні відповіді на 80-100% - 4 бали	Вірні відповіді на 60-80% - 3 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 2 бала	28 (7*4)	18 (6*3)
3. Підготовка доповідей до лекційного матеріалу	5 доповідей протягом семестру	Грунтовна доповідь 80-100% - 2 бали	Змістовна доповідь – 1 бал		10 (5*2)	6 (3*2)
4. Рубіжний контроль	3 роботи протягом семестру	Вірно виконана робота на 80-100% - 8-10 балів	Вірно виконана робота на 60-80% - 6-7 балів	Вірно виконана робота на 40-60% - 3-5 балів	30 (3*10)	18 (3*6)
ВСЬОГО					100	60

Шкала оцінювання:

A 90-100 балів-"5"

B 82-89 - "4"

C 75-81 - "4"

D 65-74-"3"

E 60-64 - "3"

FX менше 60 - "2"

Якщо протягом семестру студент набирає менше 36 балів, його не допускають до здачі іспиту.

4. Орієнтовані питання для підготовки до екзамену з дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля»

1. Сутність біржі та її економічна природа.
2. Поняття біржової торгівлі, особливості функціонування біржі.
3. Класифікація бірж, її функцій, характеристика біржових товарів.
4. Еволюція біржової діяльності. Становлення вітчизняної біржової справи.
5. Стан нормативно - правового забезпечення діяльності бірж в Україні.
6. Світовий досвід регулювання біржової діяльності.
7. Відмінні особливості біржових операцій та їх види.
8. Характеристика структури учасників біржових торгів: членів біржі та учасників.
9. Організаційна структура біржі, характеристика компетенції відділів.
10. Етапи біржового процесу, процедура біржових торгів.
11. Особливості і перспективи розвитку системи електронних біржових торгів.
12. Порядок укладання біржових угод.
13. Система підготовки кадрів для біржової діяльності.
14. Мова жестів і сленг професійних брокерів.
15. Товарна біржа: поняття, функції, види та принципи роботи.
16. Економічна природа біржової угоди та характеристики угод на товарній біржі.
17. Види біржових угод: угоди з реальним товаром, угоди без реального товару.
18. Механізм підготовки і здійснення товарообмінної операції на товарній біржі.
19. Особливості операцій: хеджування, спекулятивні, купівля-продаж товару.
20. Характеристика порядку укладання й оформлення угод на товарній біржі.
21. Основні етапи розвитку товарних бірж в Україні.
22. Особливості функціонування Кіровоградської аграрної біржі.
23. Поняття та основні риси міжнародних товарних бірж.
24. Сутність ф'ючерсної біржової торгівлі та причини її виникнення. Хеджування.
25. Сутність та значення фондової біржі як складової фінансової системи.
26. Сутність, функції та значення валютної біржі як складової фінансової системи.
27. Сутність міжнародної торгівлі та її специфічні риси.
28. Основні етапи розвитку міжнародної торгівлі.
29. Сучасне значення міжнародної торгівлі.
30. Україна в системі світоторговельних зв'язків.
31. Визначальні чинники сприяння економічному розвитку та міжнародній торгівлі.
32. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
33. Стандартна модель міжнародної торгівлі.
34. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
35. Національний рівень регулювання міжнародної торгівлі.
36. Особливості розвитку митно-тарифного регулювання в Україні.
37. Наднаціональний рівень регулювання міжнародної торгівлі.
38. Форми міжнародної торгівлі: сутність та особливості.
39. Методи здійснення експортно-імпортних операцій.
40. Організовані товарні ринки.

5. Список рекомендованих джерел до вивчення дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля»

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (в редакції від 16.01.2018 р. № 2210-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.98 р. № 332-XIV (в редакції Закону України від 11.08.2013 р. №406-18) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/332-14>.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. №959-XII (в редакції Закону України від 03.01.2017 р. № 1724-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
4. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.94 р. № 185 / 94-ВР (в редакції Закону України від 03.01.2017 р. № 1724-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>.
5. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23.12.98 р. № 351-XIV (в редакції Закону України від 15.10.2014 р. №1669-18) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/351-14>.
6. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р., №1956-XII (в редакції від 06.11.2014 р. № 1206-18) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
7. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р., №3480-IV (в редакції від 18.02.2018 р. № 1984-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
8. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати. Видання МТП № 560 від 01.01.2000 р. (в редакції від 01.01.2011р.) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/988_007.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 29.04.99 р. № 756 (в редакції від 26.12.2012 р. № 1175-2012-п) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/756-99-%D0%BF>.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV в редакції від 18.02.2018 р. № 1984-19) (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/435-15>.
11. Актуальні питання теорії та практики митної справи [монограф.] / за заг. ред. д-ра. екон. наук. І.Г. Бережнюка; Державний науково-дослідний інститут

митної справи. – Хмельницький. : ПП Мельник А.А., 2013.

12. Білоган О. Еволюція теорій міжнародної торгівлі щодо оптимізації її структури / Ольга Білоган // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2011. – Випуск 28. – С. 194–206.

13. Білоусов О.М. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України / О. М. Білоусов // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2012. - Вип. 2.- С. 37-46.

14. Бочкова І. І. Товарна біржа як учасник господарських правовідносин в умовах ринкової економіки / І. І. Бочкова // Форум права. – 2011. - №3. – С. 83-87.

15. Васильєв Є.О. Правове регулювання зовнішньої торгівлі в Україні на шляху до світового ринку / Є.О. Васильєв // Форум права. – 2015. - №4. – С. 18-25.

16. Возний Н. Р. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами в Україні / Н. Р. Возний, М. М. Левко, Р. Е. Черниш // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2012. – № 22.7. – С. 151-159.

17. Грищенко О. Ф. Особливості діяльності посередників на біржовому ринку / О. Ф. Грищенко, Н. С. Летуновська, Л. О. Сигида // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 1. – С. 133-138.

18. Еш С.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. 2-ге вид. - К.: НУХТ, 2008. - 528 с.

19. Козак Ю.Г., Sporek T., Molendowski E., Gribincea A., Лебедева С. Н., Shengelia T, Логвінова Н.С., Kozak A. , Притула Н.В., Осипов В.М., Aliabieva D., Кочевой М.М. Міжнародна торгівля: підручник. Видання 5-те, перероб. та доп. - Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2015. - 272 с.

20. Кононенко Я. В. Концепції ефективності зовнішньої торгівлі / Я. В. Кононенко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 24(997). – С. 61–68.

21. Международная торговая политика : учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. Р. И.Хасбулатова. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 452 с.

22. Минюк О. Ю., Іващенко В. В. Проблеми правового регулювання форвардних та ф'ючерсних угод як видів біржових угод // Право і суспільство. – 2015. - №2. – С. 72-78.

23. Митна енциклопедія : У двох томах. Т.1/ : Редкол.: ... І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 472 с. – (Митна справа в Україні. Т. 22).

24. Митна енциклопедія: У двох томах. Т.2/: Редкол.: ... І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 536 с. – (Митна справа в Україні. Т. 23).

25. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 384 с.

26. Міжнародна торгівля : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Барановська М.І. та ін.]; За редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.І. Барановської [4-те вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2010 –

441 с.

27. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
28. Мовчан В., Джуччі Р., Куценко К. Торговельна політика України: Стратегічні аспекти та наступні кроки, які треба здійснити / Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі та Катерина Куценко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2010/PP_02_2010_ukr.pdf.
29. Моїсєєв Ю. О. Біржові торги як конкурентний спосіб укладання біржових угод на товарній біржі / Ю. О. Моїсєєв // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 648–653.
30. Осацька Ю.Є., Зінченко О.М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку // Молодий вчений. – 2016. - № 12 (39). – С. 814-817.
31. Примак І. О. Виникнення та становлення біржової торгівлі в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66434.doc.htm
32. Пушкарьов В. В. Загальна характеристика міжнародно-правового регулювання зовнішньоторговельних відносин в ЄС / В. В. Пушкарьов // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 420–424 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/FP/2010-2/10pvvvve.pdf>
33. Сахаров В.Є., Будкін В., Єрохін С., Зав'ялова О., Белінська Я., Павлюк О. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. - К.: Національна академія управління, 2008. - 432 с.
34. Сліпачук Т. Торговельна політика України: Quo Vadis? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2015/02/19/7031009/>
35. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.
36. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.
37. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 408с.
38. Ясенецький В. С. Особливості функціонування бірж як складової ринкової інфраструктури // Бізнес Інформ. – 2014. - №1. – С. 333-337.

Корисні посилання

- [1. Аграрна біржа](#)
- [2. Асоціація «Біржові та електронні майданчики»](#)
- [3. Асоціація «Українські фондові торгівці»](#)
- [4. Київська міжнародна фондова біржа](#)
- [5. Моніторинг біржового ринку \(журнал\)](#)
- [6. Національний депозитарій України](#)
- [7. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку](#)
- [8. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг](#)
- [9. Придніпровська фондова біржа](#)
- [10. Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках](#)

- 11. Східно-Європейська фондова біржа
- 12. Українська асоціація інвестиційного бізнесу
- 13. Українська біржа
- 14. Українська міжбанківська валютна біржа
- 15. Українська міжнародна фондова біржа
- 16. Українська фондова біржа
- 17. Фондова біржа «ІННЕКС»
- 18. Фондова біржа «Перспектива»
- 19. Фондова біржа ПФТС

Зміст

Вступ.....	3
1.Тематичний план викладання дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля».....	5
2. Зміст програми дисципліни «Біржова діяльність та міжнародна торгівля».....	6
3. Критерії оцінки знань студентів	13
4. Орієнтовані питання для підготовки до екзамену з дисципліни.....	14
5. Список рекомендованих джерел до вивчення дисципліни.....	15